

19 BanCo: Το Ελληνικό Σώμα Κειμένων Τραπεζικών Συμβάσεων

Κωνσταντίνα Βαδάση, Κατερίνα Θ. Φραντζή

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η εργασία παρουσιάζει το Ελληνικό Σώμα Κειμένων Τραπεζικών Συμβάσεων, BanCo, το οποίο κατασκευάστηκε για τη μελέτη και περιγραφή της Ειδικής Γλώσσας των Ελληνικών Τραπεζικών Συμβάσεων με απώτερο στόχο τη συμβολή στην κατασκευή και ενημέρωση σχετικών λεξικών ορολογίας και στη μετάφραση σχετικού γλωσσικού υλικού. Η ανάγκη κατασκευής σχετικού σώματος κειμένων είναι σήμερα μεγάλη λόγω της οικονομικής κατάστασης, τόσο της Ελλάδας, όσο της Ευρώπης και της Υφηλίου. Το BanCo, η έκταση του οποίου ανέρχεται σήμερα στις περίπου 3.500.000 λέξεις μπορεί να συμβάλει στην επικοινωνία για τον περιορισμό των ασαφειών και παρερμηνειών των περιεχομένων των τραπεζικών συμβάσεων και στην καλύτερη κατανόηση των γραφόμενων από τους ειδικούς και τους μη ειδικούς. Τα κειμενικά είδη από τα οποία αποτελείται ποικίλλουν και εκτός των κύριων κειμένων των τραπεζικών συμβάσεων, περιλαμβάνει κείμενα που αφορούν ή συνοδεύουν τις συμβάσεις, όπως προσυμβατικές ενημερώσεις, νόμους, αιτήσεις στον τραπεζικό οργανισμό, πρόσθετες συμβάσεις σε υπηρεσίες που σχετίζονται με τη βασική συμφωνία κ.ά. Η κειμενική ποικιλία έχει ως επακόλουθο την υφολογική ποικιλία, αφού τα κείμενα δεν αφορούν μόνο τον νομικό λόγο, αλλά τον ευρύτερο τραπεζικό λόγο με πολλά στοιχεία από τον οικονομικό, εμπορικό, χρηματιστηριακό τομέα, αλλά και τον χώρο της διαφήμισης.

BanCo: The Greek Bank Contracts Corpus

Konstantina Vadasi, Katerina T. Frantzi

ABSTRACT

This study presents the Greek Corpus of Bank Contracts, BanCo, which was constructed for the study and description of the Special Language of Greek Bank Contracts, the contribution to the development and updating of terminological electronic or non-electronic dictionaries and the translation of relevant language material. The Special language of Bank Contracts is today more than ever of interest due to the economic situation of Greece, Europe, the world. BanCo, which currently contains about 3.500.000 words can contribute to communication purposes and reduce the uncertainties and misinterpretations of the content of banking contracts, achieving a better understanding by experts as well as non-experts. The text types of BanCo vary and in addition to the main texts of bank contracts, it includes texts relating to or accompanying the contracts, such as pre-contractual information, laws, requests to the banking organization, additional contracts in services related to the basic agreement, etc. The textual variety has as a consequence the stylistic variety, since the texts refer not only to legal discourse but to the wider banking language with many elements from the financial, commercial, stock market, and advertising sector.

1 Εισαγωγή: Ειδικές Γλώσσες και BanCo

Η οικονομική κρίση στην Ελλάδα ανάγκασε τον μέσο Έλληνα και τη μέση Ελληνίδα στο να υιοθετήσει στην ιδιόλεκτό του/της ειδικούς οικονομικούς και νομικούς όρους, αρχικά παθητικά και στη συνέχεια ενεργητικά. Τα τελευταία χρόνια η πλειοψηφία των Ελλήνων και Ελληνίδων έχει περισσότερες του ενός τύπου συναλλαγές με τραπεζικά ιδρύματα (μισθοδοσία, δανειακές συμβάσεις κ.ά.). Το διαδίκτυο, ως μέσο συναλλαγής με τις τράπεζες, τείνει τα τελευταία χρόνια να γίνεται υποχρεωτικό για μεγάλο εύρος συναλλαγών ενώ η χρήση του επιταχύνθηκε από νέες εφαρμογές και ηλεκτρονικά μέσα, προσθέτοντας νέους όρους στην ειδική γλώσσα των τραπεζών.

Σύμφωνα με τους ορισμούς των Hoffmann [5: 298] και Kocourek [6: 12], η γλώσσα των τραπεζικών συμβάσεων είναι Ειδική Γλώσσα, αφού ανήκει σε έναν συγκεκριμένο επαγγελματικό και γνωστικό τομέα και αφορά κυρίως την επικοινωνία μεταξύ ειδικών του εν λόγω τομέα. Η χρήση μίας ειδικής γλώσσας δεν περιορίζεται μόνο μεταξύ ειδικών ή συναφών πεδίων [7: 21 & 61] και η ειδική γλώσσα των τραπεζικών συμβάσεων, σύμφωνα με τις πολιτικές και κοινωνικοοικονομικές εξελίξεις, δε χρησιμοποιείται αυστηρώς από ειδικούς του τραπεζικού τομέα. Οι καθημερινές συναλλαγές με τις τράπεζες, έχουν καταστήσει τον μέσο χρήστη της Κοινής Νεοελληνικής κοινωνό της γλώσσας των τραπεζών, σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό, ενώ η διαδικασία εισχώρησης στοιχείων από μία ειδική γλώσσα στη Γενική Γλώσσα πολλές φορές γίνεται με «βίαιο» τρόπο επιταχύνοντας αλλαγές στην κοινή, ειδικά σε επίπεδο λεξιλογίου [8: 17].

Η γλώσσα των τραπεζικών συμβάσεων παρόλο που κατά βάση θεωρείται νομική και ως τέτοια δεν έχει ή δεν αναμένεται να έχει ξενικούς όρους [12: 46] εμφανίζει έναν αρκετά μεγάλο αριθμό ξενικών λέξεων σε ακρωνύμια και αρκτικόλεξα (π.χ. *URR = Uniform Rules for Bank-to-Bank Reimbursements*), σε όρους οικονομικούς ή χρηματοοικονομικούς (π.χ. *fixing = η μέση τιμή*), σε ονόματα τραπεζικών ή άλλων προϊόντων (π.χ. *swaps = συμβάσεις ανταλλαγής*), σε λογότυπα ή ονόματα εταιρειών ή Τραπεζών (π.χ. *EUROBANK*), σε ονόματα υπηρεσιών (π.χ. *SHA, EUROCONTROL*), σε ορολογία άλλων ειδικών γλωσσών (π.χ. *Versions = τροποποιήσεις στην αεροπορία*) κ.ά.

Απώτερος στόχος κατασκευής του BanCo είναι η περιγραφή και ανάλυση των χαρακτηριστικών της ειδικής γλώσσας των ελληνικών τραπεζικών συμβάσεων. Έτσι, το BanCo πρέπει να είναι σε σημαντικό βαθμό αντιπροσωπευτικό της ειδικής γλώσσας των τραπεζικών συμβάσεων, ώστε να αποτελέσει χρήσιμο γλωσσικό πόρο της ελληνικής γλώσσας, τόσο σε συγχρονικό όσο και σε διαχρονικό επίπεδο και να είναι συγκρίσιμο με άλλα σώματα κειμένων αντίστοιχων ειδικών γλωσσών άλλων γλωσσών. Μελλοντικά θα

μπορεί να ενσωματωθεί σε μεγαλύτερα σώματα κειμένων, όπως γενικά, συγκρίσιμα ή πολύγλωσσα. Τα προϊόντα της επεξεργασίας μπορούν να αποτελέσουν πηγή έρευνας και εφαρμογών στην εκπαίδευση, στη μετάφραση και στην κατασκευή/εμπλουτισμό σχετικού λεξικού ορολογίας.

Το BanCo [11] είναι ένα ειδικό σώμα κειμένων με στόχο να συμπεριλάβει κείμενα συμβάσεων των ελληνικών τραπεζών σχετικών με τους Γενικούς Όρους Συναλλαγών, καθώς και άρθρα του Αστικού Κώδικα, νόμους και κανονιστικές διατάξεις που σχετίζονται με αυτές τις συμβάσεις. Έτσι, σε μεγάλο ποσοστό της, η γλώσσα του BanCo φέρει τα χαρακτηριστικά της νομικής γλώσσας και, ως εκ τούτου, περιέχει πολλά στοιχεία καθαρεύουσας¹ και μάλιστα σε πολλά γλωσσικά επίπεδα με κυριότερο αυτό της μορφολογίας (π.χ. κυρούται, ορισθείσης, ο παραλαβών), της σύνταξης (π.χ. την ως άνω επιτροπή, άπτονται των εξής θεμάτων) και του λεξιλογίου (π.χ. λιμώνων).

2 Θέματα Σχεδιασμού/Κατασκευής

Το BanCo περιλαμβάνει κείμενα συμβάσεων από τις συστημικές τράπεζες στην Ελλάδα, εγγράφων που συνοδεύουν τις συμβάσεις και νόμων που τις πλαισιώνουν και συνολικά αποτελείται από 3.500.000 λέξεις². Αν και δεν κατέστη εφικτό να περιληφθούν, τουλάχιστον μέχρι σήμερα, όλα τα κείμενα που διαθέτουν όλες οι συστημικές τράπεζες της Ελλάδας, έγινε προσπάθεια να υπάρχουν επαρκή δείγματα από όλες. Η αναλογία των κειμενικών ειδών τα οποία πλαισιώνουν τις συμβάσεις από κάθε τράπεζα, εξασφαλίζει την ισορροπία στο BanCo, ενώ η αυθεντικότητα εξασφαλίζεται με την αποκλειστική επιλογή αυθεντικών κειμένων.

Η συλλογή του υλικού των τραπεζικών συμβάσεων δεν ήταν εύκολη διαδικασία. Η πρόσβαση σε αυθεντικές τραπεζικές συμβάσεις για τη συλλογή του γλωσσικού υλικού βρήκε πολλά κωλύματα στο διαδικαστικό κομμάτι των επαφών με τις συστημικές τράπεζες³. Τα προσωπικά δεδομένα των συμβάσεων και η προστασία τους, η οποία έπρεπε να διασφαλιστεί με κάθε τρόπο, η δυσπιστία των εκπροσώπων που έλαβαν τα αιτήματά αλλά και η ευθύνη τους στο να αναλάβουν την πρωτοβουλία για την τελική απόφαση, κατόπιν σχετικής απόφασης των αρμοδίων, ήταν μόλις λίγα από τα θέματα που ευθύνονται για τη δυσκολία κατασκευής του BanCo. Άλλωστε η κατανόηση εκ μέρους των τραπεζών του

¹ Ενδεικτικά βλ. [14, 15, 16, 17, 19, 20].

² Σχετικά με τα κριτήρια σχεδιασμού, βλ. [1, 9, 18].

³ Alpha Bank, Eurobank, Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος και Τράπεζα Πειραιώς,

αντικειμένου της έρευνας και η επιφυλακτικότητα αποτελούν από μόνα τους βασικούς ανασταλτικούς παράγοντες.

Από το σύνολο των τραπεζών, υπήρξαν τράπεζες οι οποίες παραχώρησαν το σύνολο των συμβάσεων ενώ άλλες μέρος αυτών. Κάποιες τράπεζες δεν έχουν δώσει ακόμη απάντηση στο αίτημα. Το κενό της αντιπροσώπευσης του συνόλου των τραπεζών στο γλωσσικό υλικό του σώματος κειμένων καλύφθηκε εν μέρει από το σχετικό με τις συμβάσεις υλικό που διαθέτουν ελεύθερα σχεδόν όλες οι τράπεζες στην επίσημη ιστοσελίδα τους. Στις τράπεζες που παρείχαν το αυθεντικό υλικό τους, υπήρχε η δέσμευση χρήσης του υλικού για ερευνητικούς μόνο σκοπούς καθώς και για την προστασία των όποιων προσωπικών δεδομένων.

Επειδή δε ήταν το σύνολο των συμβάσεων σε ηλεκτρονική μορφή, το έντυπο υλικό μετατράπηκε σε ηλεκτρονικό με το FineReader Optical Character Recognition⁴. Στη συνέχεια, αφού καθαρίστηκαν τα αρχεία από στοιχεία που δε σχετίζονταν με το λεκτικό υλικό του κειμένου (σφραγίδες γνησιότητας, λογότυπα των τραπεζών κ.λ.π.), αποθηκεύτηκαν σε μορφή απλού κειμένου (κωδικοποίησης Unicode UTF-8). Τα κείμενα είχαν αρκετά τυπογραφικά λάθη, είτε από λάθη στην αναγνώριση του προγράμματος σάρωσης, είτε από λάθη των συντακτών των κειμένων. Διορθώθηκαν τα λάθη που προέκυψαν από το πρόγραμμα σάρωσης, ενώ για τη διασφάλιση της μη παρέμβασης στο γλωσσικό υλικό, δε διορθώθηκαν τα λάθη των συντακτών. Οι συμβάσεις που χορηγήθηκαν σε ηλεκτρονική .doc ή .pdf μορφή μετατράπηκαν επίσης σε αρχεία απλού κειμένου.

Το BanCo [11] περιλαμβάνει κείμενα που έχουν έννομες συνέπειες, με συμβατικό, νομοθετικό και εν γένει κανονιστικό περιεχόμενο ή με ενημερωτικό χαρακτήρα. Επομένως, χαρακτηρίζεται από υφολογικά στοιχεία όχι μόνο της νομικής γλώσσας αλλά και γλωσσών που ανήκουν σε άλλους τομείς, όπως σε αυτόν του εμπορίου και της οικονομίας (π.χ. χρηματοπιστωτικός, υπεραξία, κεφαλαιοποίηση) αλλά και της διαφήμισης, καθώς υπάρχουν κείμενα που σχετίζονται με την προώθηση τραπεζικών προϊόντων. Η χρήση διαφημιστικών, εμπορικών, οικονομικών και χρηματοοικονομικών όρων προσθέτει χαρακτηριστικά στη γλώσσα των Τραπεζικών Συμβάσεων που τη διαφοροποιούν από την «αυστηρά» νομική γλώσσα.

Με στόχο τη μορφολογική, σημασιολογική και συντακτική περιγραφή λημμάτων της ειδικής γλώσσας των τραπεζικών συμβάσεων, η εργασία βασίζεται στη θεωρία της

⁴ ABBYY FineReader 10 Professional Edition: <http://buy.abbyy.com/content/frpro/default.aspx>

μετασχηματιστικής γραμματικής του Harris [3, 4] και στο μεθοδολογικό πλαίσιο του Λεξικού-Γραμματικής, όπως αυτό καθορίστηκε από τον Gross [2] και στηρίζεται στη μεθοδολογία των Σωμάτων Κειμένων [10] ενώ τα προϊόντα της έρευνας προγραμματίζεται να εμπλουτίσουν την ελληνική έκδοση του προγράμματος ανάλυσης κειμένων Unitex⁵.

3 Δομή

Το BanCo είναι σώμα κειμένων γραπτού λόγου της ειδικής γλώσσας των τραπεζικών συμβάσεων και βρίσκεται σήμερα σε δύο εκδόσεις. Η μία αφορά μεγάλο χρονικό εύρος (1914-2016) καθιστώντας το σώμα διαχρονικό. Η δεύτερη καλύπτει τη χρονική περίοδο από το 1982 και μετά και δεν εμφανίζει μεγάλες αποκλίσεις σε μορφολογικά, συντακτικά και σημασιολογικά πεδία, δίνοντάς του την ιδιότητα του συγχρονικού. Το BanCo είναι μονόγλωσσο, εφόσον όλα τα κείμενα είναι γραμμένα στην ελληνική γλώσσα, εκτός από ένα πολύ μικρό σε έκταση κομμάτι (ειδοποίηση εγγύησης) που είναι στην αγγλική γλώσσα. Επειδή η διαδικασία έγκρισης και παραχώρησης των συμβάσεων από τράπεζα σε τράπεζα είναι διαφορετική από άποψη χρόνου και δομής και υπολείπονται μέχρι στιγμής οι απαντήσεις τριών τραπεζών όσο αφορά την παροχή υλικού, το BanCo χαρακτηρίζεται ως δυναμικό.

Όσο αφορά το μέγεθος, η πρώτη έκδοση του του BanCo αποτελείται από 3.451.252 λέξεις, εκ των οποίων οι 569.031 λέξεις ανήκουν στο υποσώμα Α, ενώ οι 2.882.221 λέξεις ανήκουν στο υποσώμα Β. Στη δεύτερή του έκδοση, το BanCo διαφοροποιείται ως προς το μέγεθος του υποσώματος Β με 2.297.515 λέξεις.

Όσο αφορά το υποσώμα Α, αυτό αποτελείται από γλωσσικό υλικό το οποίο, είτε προέρχεται από τις επίσημες ιστοσελίδες των τεσσάρων συστημικών ελληνικών Τραπεζών (ALPHA BANK, EUROBANK, ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ) σχετικά με τις συμβάσεις, είτε από γνήσιες συμβάσεις που μας παρασχέθηκαν από τις εν λόγω τράπεζες⁶, καθώς και από άλλα συνοδευτικά και συμπληρωματικά έγγραφα των κυρίως συμβάσεων, όπως επιστολές, αιτήσεις, προσυμβατικές ενημερώσεις, ειδοποιήσεις κ.ά. Όσο αφορά το υποσώμα Β, αυτό αποτελείται i. από το βασικό άρθρο του Συντάγματος που πλαισιώνει τις συμβάσεις (Άρθρο 5) ii. από άρθρα του Αστικού Κώδικα που αναφέρονται στις Γενικές Αρχές, το Ενοχικό και το Εμπράγματο Δίκαιο iii. από τους νόμους στους οποίους παραπέμπει το Τραπεζικό Δίκαιο και iv. από τους Γενικούς Όρους Συναλλαγών των τραπεζών.

⁵ Βλ.: <http://unitexgramlab.org/> και <http://infolingu.univ-mlv.fr/>

⁶ Οι συγγραφείς ευχαριστούν τις τράπεζες αυτές για την παροχή του γλωσσικού υλικού.

Ο λόγος για τον οποίο προστέθηκαν στο BanCo νόμοι οι οποίοι σχετίζονται με τις τραπεζικές συμβάσεις αφορά το θέμα της ορολογίας, αφού οι νόμοι και οι εν γένει κανονιστικές διατάξεις που αφορούν το τραπεζικό δίκαιο περιέχουν ορολογία τραπεζικών όρων στο πλαίσιο της ευρύτερης νομικής γλώσσας. Ο τρόπος με τον οποίο επιλέχθηκαν οι νομοθετικές και κανονιστικές διατάξεις είναι «συμβασιοκεντρικός», ξεκινώντας επιλέγοντας νομοθετήματα και διατάξεις που ανήκουν στο Τραπεζικό Δίκαιο και ρυθμίζουν ή επηρεάζουν τις τραπεζικές συμβάσεις ή αποτελούν την βάση για την κατάρτιση όρων τους (π.χ. νόμος του καταναλωτή, νόμος για υπερχρεωμένα νοικοκυριά). Υπήρχε το δίλημμα ένταξης των νόμων πριν από το 1982 (με παλαιότερο νόμο του 1914), καθώς οι νόμοι αυτοί ακολουθούν τη μορφολογία της καθαρεύουσας, ακόμη κι αν έχουν μετεγγραφεί στο μονοτονικό σύστημα. Λαμβάνοντας υπόψη ότι η γλώσσα που περιγράφεται ανήκει στη νέα ελληνική, όσο βέβαια αυτό είναι εφικτό με την ελληνική νομική γλώσσα, κατασκευάστηκαν τις δύο εκδόσεις του BanCo.

Η μία έκδοση περιλαμβάνει αρχεία νόμων από το 1914 έως 2016, ενώ η άλλη έκδοση περιορίζεται σε αρχεία νόμων από το 1982 και έπειτα. Η χρονολογίες δεν είναι τυχαίες, αφού επιθυμώντας νεοελληνική γλώσσα, θεωρήθηκε ως *terminus postquem* όχι μόνο η Γλωσσοεκπαιδευτική μεταρρύθμιση του 1976, αλλά και η εγκαθίδρυση του μονοτονικού συστήματος⁷. Αν και όλοι σχεδόν οι νόμοι μετεγγράφηκαν στο μονοτονικό σύστημα, δε έγινε μορφολογική μεταγραφή στη νέα ελληνική, με αποτέλεσμα η γλώσσα των νόμων πριν το 1976 να είναι η καθαρεύουσα. Ωστόσο, η χρονολογία δεν προεξοφλεί πάντα και αυστηρώς αυτήν τη διάκριση, καθώς νόμοι του 1983 και έπειτα πολλές φορές βασίζονται σε μεγαλύτερο ή μικρότερο ποσοστό στη μορφολογία της καθαρεύουσας και όχι σε αυτήν της νέας ελληνικής. Συνεπώς, οι δύο παραπάνω εκδόσεις μπορούν να χρησιμοποιηθούν εξυπηρετώντας διαφορετικούς σκοπούς που αφορούν στη συγκεκριμένη ειδική γλώσσα και ειδικότερα αυτή των νόμων που σχετίζονται με τραπεζικές συναλλαγές, σε συγχρονικό και σε διαχρονικό/ιστορικό επίπεδο.

Το υποσώμα Α, το οποίο περιλαμβάνει κείμενα συμβάσεων και σχετικών με αυτές εγγράφων και στις δύο του εκδόσεις καλύπτει χρονολογικά το διάστημα από το 2015 έως και σήμερα. Τα μεταδεδομένα για την περιγραφή του περιλαμβάνουν πληροφορίες για κάθε κείμενο σχετικά με: τον τύπο κειμένου (π.χ. σύμβαση, προσυμβατική ενημέρωση, δήλωση), την τράπεζα από την οποία προέρχεται, τον ακριβή τίτλο του κειμένου (π.χ. βασική σύμβαση ανοιχτού αλληλόχρεου λογαριασμού, πρόσθετη πράξη συνολολόγησης επιτοκίου), την πηγή

⁷ Νόμος 1268/1982, βλ. [13].

του αρχείου (απ' ευθείας από την τράπεζα ή το διαδίκτυο), το μέγεθος σε λέξεις και μια σύντομη περιγραφή. Τα κείμενα ταξινομούνται σε δεκαπέντε τύπους κειμένων στην ελληνικά, αίτηση, έγκριση της αίτησης, κοινοποίηση, δήλωση, δελτίο, επιστολή, παράρτημα σύμβασης, ευρετήριο, περίληψη, πληρεξούσιο, πράξη εταιρικού δικαίου, συμπληρωματική σύμβαση, προκήρυξη, συνημμένη επιστολή, μορφή δήλωσης εγγύησης ενώ η μορφή της ειδοποίησης εγγύησης είναι στην αγγλική. Η κατανομή των αρχείων για κάθε τύπο κειμένου σήμερα είναι η εξής: ογδόντα εννέα συμβάσεις, εβδομήντα πέντε προσυμβατικές ενημερώσεις, δεκαεννέα συμπληρωματικές συμβάσεις, οκτώ εγκρίσεις αιτήσεων, επιστολές, τρεις δηλώσεις, τρία δελτία, δύο περιλήψεις, μία κοινοποίηση, ένα πληρεξούσιο, μία πράξη εταιρικού δικαίου, ένα συμπληρωματικό συμβόλαιο και μία δήλωση εγγύησης.

Το υποσώμα Β, που διαφέρει μερικώς από την πρώτη έκδοση στη δεύτερη, περιλαμβάνει άρθρα του Συντάγματος και των βασικών Κωδίκων, ειδικούς νόμους και εν γένει κανονιστικές διατάξεις, καθώς και κείμενα Γενικών Όρων Συναλλαγών. Περιλαμβάνει το άρθρο 5 του Συντάγματος, εξήντα τρία άρθρα που ανήκουν στις Γενικές Αρχές του Αστικού Κώδικα, εκατόν είκοσι δύο άρθρα που ανήκουν στο Ενοχικό Δίκαιο του Αστικού Κώδικα και εκατόν είκοσι οκτώ άρθρα που ανήκουν στο Εμπράγματο Δίκαιο του Αστικού Κώδικα. Από τους διακόσιους δύο νόμους ή άρθρα νόμων, οι πενήντα δύο ανήκουν στο χρονικό διάστημα 1914-1980, ενώ οι υπόλοιποι εκατόν πενήντα στο διάστημα 1982-2016. Η επιλογή βασίστηκε στο γεγονός ότι τα ανωτέρω καθορίζουν το γενικό και ειδικό κανονιστικό πλαίσιο εντός του οποίου συνάπτονται οι τραπεζικές συμβάσεις. Αφενός θέτουν τις θεμελιώδεις αρχές που διέπουν την συμβατική ελευθερία και την εξάσκησή της και αφετέρου περιέχουν τις ειδικότερες αναγκαστικού ή ενδοτικού δικαίου διατάξεις που αφορούν συγκεκριμένα τη ρύθμιση, οργάνωση και λειτουργία των τραπεζικών συναλλαγών, περιλαμβανομένου του περιεχομένου των τραπεζικών συμβάσεων. Η ένταξη των Γενικών Όρων Συναλλαγής σε αυτή την κατηγορία πηγών οφείλεται στον «ημι-κανονιστικό» τους χαρακτήρα στο πλαίσιο συμβάσεων προσχώρησης (όπως οι τραπεζικές). Εδράζεται δηλαδή στο γεγονός πως οι Γενικοί Όροι Συναλλαγής απευθύνονται σε αόριστο αριθμό αντισυμβαλλομένων, ρυθμίζοντας εκ των προτέρων το ελάχιστο περιεχόμενο της σύμβασης ως προς το οποίο ο συγκεκριμένος αντισυμβαλλόμενος δεν έχει δικαίωμα διαπραγμάτευσης, προσιδιάζοντας έτσι σε κανονιστικές διατάξεις παρά την ενοχική, συμβατική τους φύση.

Τα μεταδεδομένα του υποσώματος Β, το οποίο περιλαμβάνει τις συνταγματικές, νομοθετικές και κανονιστικές διατάξεις και νόμους, δίνουν το «όνομα» του νομοθετήματος (π.χ. 3483/2006, 2251/1994), τον τύπο του (π.χ. νόμος, προεδρικό διάταγμα, αναγκαστικός νόμος), τον πλήρη τίτλο του (π.χ. Ν.2251/1994: Προστασία των καταναλωτών, Ν.

3483/2006: Χρηματοδοτική μίσθωση), τη χρονολογία ψήφισης, το σύνολο των άρθρων που περιλαμβάνει, μία σύντομη περιγραφή του περιεχομένου του, πληροφορίες για το εάν συνοδεύεται από κάτι άλλο (π.χ. κανονισμό ή οδηγία της Ευρωπαϊκής Ένωσης) και τέλος την κατηγορία που αφορά το περιεχόμενό του (π.χ. Φ.Π.Α., δάνεια, τόκοι, καταθέσεις, leasing, factoring, τραπεζικοί λογαριασμοί). Σημειώνεται ότι πολλοί νόμοι κατά την ψήφισή τους περιλαμβάνουν και άρθρα τα οποία δεν ανταποκρίνονται στον τίτλο και το γενικό περιεχόμενο του νόμου όπως αυτός περιγράφεται στην εισαγωγή του. Υπάρχει δηλαδή περίπτωση ένας νόμος να περιέχει άρθρα που αφορούν θέματα μη σχετικά με τις τράπεζες. Σε αυτές τις περιπτώσεις ο νόμος «αποκαθαρίστηκε» από αυτά τα άρθρα, ενώ παρέμειναν μόνο τα σχετικά με τις τράπεζες άρθρα του εν λόγω νόμου. Σε αυτές τις περιπτώσεις, στα μεταδεδομένα παρατίθενται ο αριθμός και η ονομασία των άρθρων που συμπεριλήφθηκαν στο BanCo.

Σήμερα, το BanCo αποτελείται συνολικά από 3.451.252 λέξεις εκ των οποίων οι 3.450.691 είναι στην ελληνική γλώσσα και 561⁸ (κείμενο εγγυημένης ειδοποίησης) είναι στην αγγλική. Το υποσώμα A, το οποίο περιέχει μόνο συμβάσεις αποτελείται από 216 αρχεία και ανέρχεται συνολικά στις 569.031 λέξεις. Το μέγεθος των κειμένων κυμαίνεται από 109 έως και 23.357 λέξεις με μέσο μέγεθος τις 2.773 λέξεις. Εκατόν ένα από τα αρχεία των κειμένων ελήφθησαν απευθείας από τις τράπεζες, ενώ εκατόν δεκαπέντε ανακτήθηκαν από τον επίσημο τραπεζικό ιστότοπο. Όσον αφορά το έτος έκδοσης, εκατόν είκοσι από τα κείμενα ανακτήθηκαν το 2014 και τα υπόλοιπα το 2015. Σαράντα ένα από τα διακόσια δεκαέξι αρχεία συμβάσεων ανήκουν στην Alpha Bank, εκατόν σαράντα τρία στην Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, δεκαεπτά στην Τράπεζα Πειραιώς και τα δεκαπέντε στην Eurobank, ενώ είμαστε σε αναμονή για παροχή επιπλέον συμβάσεων από τις παραπάνω τράπεζες καθώς και από την Τράπεζα Αττικής από την οποία δεν έχουμε μέχρι στιγμής υλικό.

4 Εφαρμογές

Το σώμα κειμένων των τραπεζικών συμβάσεων BanCo κατασκευάστηκε με στόχο να αποτελέσει ένα χρήσιμο γλωσσικό πόρο για την ελληνική γλώσσα συμβάλλοντας στην ενδελεχή μελέτη της ειδικής γλώσσας των τραπεζικών συμβάσεων.

Στις μελλοντικές εφαρμογές περιλαμβάνονται η μελέτη της συγκεκριμένης ειδικής γλώσσας, η μετάφραση, αυτόματη ή μη, ο αυτόματος ορθογραφικός έλεγχος, ο εμπλουτισμός

⁸ Ο αριθμός αφορά μόνο τις λέξεις του συγκεκριμένου αρχείου που είναι γραμμένο στην αγγλική γλώσσα και όχι το σύνολο των αγγλικών λέξεων που εμφανίζονται στο BanCo.

σχετικών λεξικών ορολογίας, η συγκριτική μελέτη αντίστοιχων ειδικών γλωσσών σε άλλες γλώσσες καθώς και η διδασκαλία/εκμάθησή της ως πρώτης ή δεύτερης/ξένης ειδικής γλώσσας.

5 Βιβλιογραφία

- [1] Bowker, L. & Pearson, J. *Working with Specialized Language: A Practical Guide to Using Corpora*. London and New York: Routledge, 2002.
- [2] Gross, M. *Méthodes en syntaxe: Regime des constructions complétives*. Paris: Herman.1975.
- [3] Harris, Z. *Methods in Structural Linguistics*. Chicago: University of Chicago Press. 1951.
- [4] Harris, Z. *Mathematical Structures of Language*. New York: Interscience Publishers. 1968.
- [5] Hoffmann, L. Language for Special/Specific Purposes. Στο U. Annon, N. Dittmar, & K. Mattheire (eds.) *Sociolinguistics. An International Handbook of the Science of Language and Society*. Berlin, New York: de Gruyter, 1987, 298-302.
- [6] Kocourek, R. *La Langue Française de la Technique et de la Science*. Oscar Brandstetter Verlag GmbH & Co KG. 1991.
- [7] Picht, H. & Draskau, I. *Terminology: An Introduction*. England: The University of Surrey, 1985.
- [8] Sager, J.C., Dungworth, D & McDonald, P. F. *English Special Languages: Principles and Practice in Science and Technology*. Wiesbaden: Brandstetter, 1980.
- [9] Sinclair, J. Intuition and Annotation-the discussion continues. Στο K. Aijmer & B. Altenberg (eds.) *Advances in Corpus Linguistics. Papers from the 23rd International Conference on English Language Research on Computerized Corpora (ICAME 23)*. Göteborg 22-26 May 2002. Amsterdam: Rodopi, 2004, 39-59, https://books.google.gr/books?hl=el&lr=&id=xAPdODj3i3wC&oi=fnd&pg=PA1&dq=sinclair+2004+intuition+and+annotation&ots=xMTFc_ZCIH&sig=HBgmEf96bjBatmzy-YsGqfnL_qM&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false
- [10] Sinclair, J. Corpus and Text - Basic Principles. Στο M. Wynne (ed.) *Developing Linguistic Corpora: a Guide to Good Practice*. Oxford: Oxbow Books, 2005, 1-16.
- [11] Vadasi K. & Frantzi K.T. The BanCo Corpus for the Greek Bank Contracts Special Language Study. *European Journal of Law and Political Sciences* 4, 2016, 93-98.

- [12] Βαλεοντης, Κ. & Κριμπάς, Π. *Νομική Γλώσσα. Νομική Ορολογία. Θεωρία και Πράξη*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη, 2014.
- [13] Βεγλερής, Φ. *Ο νόμος 1268 του 1982 και η νομική γλώσσα*. Αθήνα: Αντ. Σάκκουλας, 1984.
- [14] Βλαβιανός, Β. *Δύο πρωτοποριακές μελέτες: η δημοτική στη νομική πράξη*. Αθήνα: Εταιρεία Σπουδών Νεοελληνικού Πολιτισμού και Γενικής Παιδείας, 1979.
- [15] Βοϊκλής, Εμμ. *Η δημοτική στη νομική πράξη: Μελέτες, κείμενα, αποφάσεις*. Αθήνα: Αντ. Σάκκουλας, 1982. Διαθέσιμο στο: http://works.bepress.com/mohammad_thawabteh/22
- [16] Μάνεσης, Αρ. *Η νεοελληνική γλώσσα στη νομική επιστήμη*. Αθήνα: εκδόσεις Προσκήνιο, 1999.
- [17] Σταυράκης, Α. *Νεοελληνική νομική γλώσσα και ορολογία*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη, 1995.
- [18] Τζιάφα, Ε. *Μελέτη της Ειδικής Γλώσσας του Χρηματιστηρίου με βάση σώματα κειμένων και στόχο την αυτόματη μετάφραση*. Διδακτορική Διατριβή. Θεσσαλονίκη: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 2012.
- [19] Χρηστίδης, Χρ. *Η δημοτική στα νομικά*. Μία ομιλία. Αθήνα: Εκδότης Χρ. Χρηστίδης, 1981
- [20] Χρηστίδης, Χρ. *Δημοτική και Νομικά. Πρόλογοι στις μεταγλωττίσεις νομικών κειμένων. Τρεις ομιλίες*. Επίμετρο. Θεσσαλονίκη: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών, Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη, 1984.

Κωνσταντίνα Βαδάση

Υποψήφια Διδάκτορας
Τμήμα Μεσογειακών Σπουδών
Πανεπιστήμιο Αιγαίου
Ηλ.ταχ.: vadasicon@gmail.com

Κατερίνα Θ. Φραντζή

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια
Τμήμα Μεσογειακών Σπουδών
Πανεπιστήμιο Αιγαίου
Ηλ.ταχ.: frantzi@rhodes.aegean.gr